

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
КИЇВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ЛІНГВІСТИЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

ІГНАТЕНКО ВІКТОРІЯ ДМИТРІВНА

УДК 378.147:811.133.1'255:6

**МЕТОДИКА НАВЧАННЯ МАЙБУТНІХ ФІЛОЛОГІВ ПИСЬМОВОГО
ПЕРЕКЛАДУ НАУКОВО-ТЕХНІЧНИХ ТЕКСТІВ ФРАНЦУЗЬКОЮ МОВОЮ**

Спеціальність 13.00.02 – теорія і методика навчання: романські мови

Автореферат
дисертації на здобуття наукового ступеня
кандидата педагогічних наук

Київ – 2017

Дисертацією є рукопис.

Робота виконана на кафедрі методики викладання іноземних мов й інформаційно-комунікаційних технологій Київського національного лінгвістичного університету.

Науковий керівник – доктор педагогічних наук, доцент
МАЙЄР Наталія Василівна,
Київський національний лінгвістичний університет,
доцент кафедри методики викладання іноземних мов
й інформаційно-комунікаційних технологій

Офіційні опоненти: доктор педагогічних наук, професор
МИКИТЕНКО Наталія Олександрівна,
Львівський національний університет
імені Івана Франка, професор кафедри іноземних
мов для природничих факультетів;

кандидат педагогічних наук, доцент
МЕЛЬНИК Євген Юрійович,
Національний авіаційний університет,
доцент кафедри іноземних мов.

Захист відбудеться “23” травня 2017 року о 12:00 годині на засіданні спеціалізованої вченої ради Д 26.054.01 Київського національного лінгвістичного університету (03680, МСП, Київ-150, вул. Лабораторна, 5/17).

З дисертацією можна ознайомитись у науковій бібліотеці Київського національного лінгвістичного університету (03680, м. Київ, вул. Велика Васильківська, 73).

Автореферат розісланий “21” квітня 2017 р.

Вчений секретар
спеціалізованої вченої ради

О.Б. Бігич

ЗАГАЛЬНА ХАРАКТЕРИСТИКА РОБОТИ

У зв'язку з розвитком міжнародних відносин та інтеграцією України в європейське і світове політичне й економічне співтовариство роль перекладацької діяльності стає надзвичайно важливою. В умовах сьогодення підготовка перекладачів у вищих закладах освіти України динамічно розвивається. Збільшення обсягу і диверсифікація вимог до перекладу як професійної діяльності призвели до зміни ринку перекладацьких послуг. Змінюються традиційні уявлення про перекладацьку діяльність, ускладнюється професійна модель перекладача, що, у свою чергу, вимагає модернізації самого процесу підготовки майбутніх перекладачів.

Професійна діяльність перекладача не обмежується лише створенням тексту перекладу, який призначено для повноцінної заміни тексту оригіналу. Зміст тексту оригіналу також може бути анотовано або реферовано мовою перекладу. Згідно з Загальноєвропейськими рекомендаціями по завершенню четвертого курсу майбутній перекладач повинен досягти рівня С1, відповідно до якого студент має бути досвідченим користувачем, який може розуміти широкий спектр досить складних текстів і розпізнавати їхнє імпліцитне значення. Це передбачає письмову медіацію, яка спрямована на передачу основного змісту та переказ іншомовних текстів.

Дослідники І. С. Алексєєва, Н. Д. Зоріна, В. Н. Комісаров, Л. К. Латишев, З. Д. Львовская, В. В. Сдобніков, О. В. Петрова, А. Л. Семенов, О. І. Чередниченко анотативний і реферативний види перекладу називають різновидами мовного посередництва поряд з власне перекладом. Н. М. Гавриленко, Н. М. Нестерова, О. І. Новиков, І. В. Корунець, О. Г. Князева, Л. М. Черноватий визначають їх окремим типом неповного виду перекладу або гетеровалентного перекладу (термін Черноватого Л. М.) на протигагу повному перекладу (еквівалентному перекладу), А. Є. Нямцу і В. В. Сафронова – різновидом письмової форми перекладу. Отже, незважаючи на різні точки зору щодо цієї проблеми, науковці поділяють думку, що анотативний та реферативний переклади є окремими особливими видами письмового перекладу, якими повинен оволодіти перекладач.

А. А. Вейзе, З. Д. Львовская, О. Г. Князева, Л. К. Латишев, Н. М. Нестерова, О. І. Новіков, Л. М. Черноватий вважають, що анотативний та реферативний види перекладу є важливим компонентом змісту навчання майбутніх перекладачів. Науковці наголошують на важливості сформованості компетентності в анотативному і реферативному видах перекладу та необхідності внесення цих видів перекладу до змісту навчання, пояснюючи це тим, що виконання цих видів перекладу вимагає формування окремої компетентності, тобто їхнє навчання має інші цілі, зміст та методи.

Самостійне оволодіння анотативним і реферативним видами перекладу відповідає сучасним тенденціям розвитку вищої освіти, в умовах якого особливого значення набуває самостійна навчально-пізнавальна діяльність студентів. Самостійна робота студентів є предметом багатьох досліджень у педагогіці (Архангельський С. І., Єсіпов Б. П., Коваль Т. І., Підкасистий П. І., Подоляк Л. Г.,

Солдатенко М. М., Юрченко В. І. та ін.) та методиці навчання іноземних мов (Задорожня І. П., Зимня І. О., Коряковцева Н. Ф., Рабінович Ф. М., Рогова Г. В., Тамбовкіна Т. Ю., Щукіна Г. І. та ін.). Сучасна модель освітнього процесу передбачає відмову від передавання знань викладачами студентам, а натомість сприяє їхньому заохоченню та спонуканню до самостійного оволодіння знаннями, навичками і вміннями. Крім цього, умовами кредитно-трансферної системи навчання передбачено збільшення годин на позааудиторну самостійну роботу, розширення її видів, урізноманітнення форм контролю та включення самоконтролю, подекуди гнучкість термінів виконання. З огляду на це, особливої уваги потребує вирішення проблеми навчання письмового перекладу майбутніх перекладачів з французької мови на українську у процесі самостійної роботи, що сприяє підвищенню рівня розвитку самостійної діяльності студентів у процесі пізнання нового, робить цей процес самокерованим та уможливорює формування вмінь самонавчання впродовж життя.

Науковцями доведено підвищення ефективності організації самостійної позааудиторної роботи студентів шляхом впровадження в освітній процес інформаційно-комунікаційних технологій. Так, Н. І. Муліною (2001) запропоновано методику розробки та використання дистанційного курсу англійської мови для старшого ступеню у вищому технічному закладі освіти, М. А. Татариновою (2005) визначено теоретичні основи створення та використання дистанційного курсу навчання іншомовного писемного мовлення студентів 2-3 курсів мовних вищих навчальних закладів, О. В. Гребенщиковою (2005) досліджено проблему формування професійної компетентності майбутніх перекладачів засобами інформаційно-комунікаційних технологій, В. Ю. Зюбановим (2007) запропоновано методику активізації самостійної пізнавальної діяльності студентів у процесі іншомовної підготовки з використанням комп'ютерного комплексу, Д. А. Руснак (2009) запропоновано методику формування граматичної компетенції у майбутніх викладачів французької мови з використанням навчальної комп'ютерної програми, Н. В. Майєр (2011) розроблено методику самостійного оволодіння франкомовним діловим писемним спілкуванням майбутніми документознавцями з використанням електронного кейсу. Останнім часом науковцями приділяється значна увага використанню мережі Інтернет для формування іншомовної комунікативної компетентності (Й. Рохе, Х. Хефеле і К. Майєр-Хефеле, Б. Хуфайзен, П. Лейтнера, Х. Халлера та ін.). Проте недослідженою залишається проблема навчання анотативного і реферативного видів письмового перекладу майбутніх філологів у процесі самостійної роботи з використанням інформаційно-комунікаційних технологій, зокрема електронного кейсу.

Усе вищезазначене обумовило вибір теми дисертації, **актуальність** якої зумовлена такими чинниками:

- 1) соціальним замовленням суспільства щодо підготовки майбутніх висококваліфікованих перекладачів з французької мови;
- 2) вимогами освітньо-професійної програми та освітньо-кваліфікаційної характеристики підготовки бакалавра – майбутнього перекладача;

- 3) збільшенням питомої ваги самостійної роботи в умовах кредитно-трансферної системи навчання у вищій школі;
- 4) необхідністю впровадження інформаційно-комунікаційних технологій з метою ефективного оволодіння майбутніми перекладачами письмовими видами перекладу в процесі самостійної роботи;
- 5) відсутністю спеціальних досліджень з визначеної проблеми.

Зв'язок роботи з науковими програмами, планами, темами. Вибір напряму дослідження безпосередньо пов'язаний із колективною науковою темою кафедри методики викладання іноземних мов й інформаційно-комунікаційних технологій Київського національного лінгвістичного університету “Методика навчання іноземних мов і культур у системі неперервної освіти”, яка затверджена на Вченій раді Київського національного лінгвістичного університету (протокол №4 27.10.2014). Тему дисертації затверджено вченою радою Київського національного лінгвістичного університету (протокол № 4 від 23.12.2013 р.) і міжвідомчою радою з координації наукових досліджень з педагогічних і психологічних наук в Україні (протокол № 2 від 25.02.2014 р.).

Мета дослідження полягає у науковому обґрунтуванні, практичній розробці та експериментальній перевірці методики формування компетентності в анотативному і реферативному видах письмового перекладу з французької мови на українську майбутніх перекладачів у процесі самостійної позааудиторної роботи.

Для досягнення мети було вирішено такі **завдання**:

- 1) проаналізувати сучасний стан навчання анотативного та реферативного видів перекладу майбутніх перекладачів і дати психолінгвістичну та лінгвістичну характеристику цих видів перекладу;
- 2) визначити переваги та особливості використання інформаційно-комунікаційних технологій для самостійного оволодіння компетентністю у письмових видах перекладу майбутніми перекладачами з французької мови;
- 3) визначити мету формування компетентності в анотативному і реферативному видах письмового перекладу та її зміст, розробити систему вправ для формування компетентності в анотативному та реферативному видах перекладу шляхом її доповнення відповідною групою вправ для формування специфічних навичок для цих видів перекладу;
- 4) розробити й описати модель навчання та критерії оцінювання сформованої компетентності в анотативному і реферативному видах письмового перекладу у майбутніх перекладачів з французької мови;
- 5) експериментально перевірити ефективність розробленої методики та укласти методичні рекомендації щодо організації навчального процесу з формування компетентності в анотативному і реферативному видах письмового перекладу у майбутніх перекладачів з французької мови у процесі самостійної роботи.

Об'єктом дослідження є процес формування компетентності в анотативному і реферативному видах письмового перекладу у майбутніх перекладачів з французької мови.

Предметом дослідження є методика формування компетентності майбутніх перекладачів в анотативному та реферативному видах перекладу наукових статей

аграрного профілю з французької мови на українську у процесі самостійної позааудиторної роботи з використанням електронного кейсу.

Методи дослідження, що дозволили виконати поставлені завдання, включали:

- 1) критичний аналіз наукових джерел з досліджуваної проблеми;
- 2) аналіз чинних програм і нормативних документів щодо навчання письмового перекладу майбутніх перекладачів;
- 3) вивчення та узагальнення позитивного досвіду роботи викладачів з формування компетентності у письмовому перекладі;
- 4) наукове спостереження за процесом навчання анотативного та реферативного видів перекладу;
- 5) анкетування викладачів з метою дослідити сучасний стан навчання майбутніх перекладачів письмового перекладу з французької мови;
- 6) тестування студентів з метою виявлення рівня сформованості компетентності у письмовому перекладі;
- 7) моделювання навчального процесу, організація та проведення експерименту з метою перевірки ефективності розробленої методики;
- 8) обробка даних експерименту методами математичної статистики.

На захист виносяться такі **наукові положення**:

1. Ефективне формування компетентності в анотативному і реферативному видах перекладу можливе за умови формування специфічних для цих видів перекладу навичок трансдукції / семантичного згортання.
2. Досягнення мети навчання забезпечується системою вправ, котра складається із чотирьох підсистем вправ (підготовчі вправи, формування навичок, розвиток перекладацьких умінь, розвиток умінь редагування), друга з яких доповнена групою вправ на трансдукцію / семантичне згортання;
3. Електронний кейс для навчання майбутніх перекладачів анотативного і реферативного видів перекладу є електронним засобом навчання, який розроблено на навчальній платформі Moodle і розміщено у мережі Інтернет. Електронний кейс (режим доступу до ресурсу: <http://vo.ukraine.edu.ua/enrol/index.php?id=5012>) містить комплект навчально-методичних матеріалів (інформаційно-довідковий матеріал, тести, завдання тощо) та комплекс вправ для формування у студентів умінь письмового перекладу. Ресурси навчальної платформи Moodle (Семінар, Завдання, тести з можливістю надання розгорнутої відповіді) забезпечують керування самостійною навчально-пізнавальною діяльністю майбутніх перекладачів у позааудиторних умовах, самоконтроль і опосередкований контроль викладачем процесу і результату оволодіння відповідними навичками і вміннями.

Наукова новизна дослідження полягає у тому, що *вперше* науково обґрунтовано і практично розроблено методику навчання майбутніх філологів анотативного та реферативного видів перекладу з французької мови на українську у процесі самостійної роботи з використанням електронного кейсу; *вдосконалено* систему вправ для навчання анотативного і реферативного видів письмового перекладу, термінологічний апарат методики навчання іноземних мов, зокрема уточнено термін “анотативний і реферативний види перекладу”; *набули подальшого*

розвитку критерії оцінювання рівня сформованості компетентності в анотативному і реферативному видах письмового перекладу.

Практичне значення отриманих результатів дослідження полягає у відборі та організації навчального матеріалу для формування компетентності у письмовому перекладі майбутніх філологів у процесі самостійної позааудиторної роботи, розробленні комплексу вправ, створенні електронного кейсу як засобу формування компетентності в анотативному і реферативному видах письмового перекладу, розробленні моделі організації навчального процесу для самостійного оволодіння анотативним і реферативним видами письмового перекладу, укладанні методичних рекомендацій для ефективної організації навчання цих видів письмового перекладу з використанням електронного кейсу у процесі самостійної позааудиторної роботи студентів.

Запропонована методика **впроваджена** в освітній процес кафедри романської філології та перекладу Харківського національного університету імені В. Н. Каразіна (протокол № 10 від 21.04.2016 р.; довідка № 0301-58 від 21.04.2016 р.), кафедри романської філології і перекладу Запорізького національного університету (протокол № 9 від 31.03.2016 р.; довідка № 01-15/74 від 29.04.2016 р.) і кафедри романських мов та перекладу Ізмаїльського державного гуманітарного університету (протокол № 9 від 20.04.2016 р.; довідка № 1-7/176 від 11.04.2016 р.).

Апробація роботи. Основні положення та результати проведеного дисертанткою В. Д. Ігнатенко дослідження доповідались на 13 науково-практичних конференціях різного рівня, зокрема: *міжнародних* — “Мови професійної комунікації: лінгвокультурний, когнітивно-дискурсивний, перекладознавчий та методичний аспекти” (Національний технічний університет України “Київський політехнічний інститут”, 2014, 2015), “The Global English Teacher: Improving What Works and Fixing What Doesn't” (Кіровоградський державний педагогічний університет імені Володимира Винниченка, 2014), “Сучасні тенденції у сфері лінгвістики, мовної комунікації та методики викладання іноземних мов” (Тернопільський національний економічний університет, 2014), “Психолого-педагогічні та лінгвістичні дослідження в умовах реформаційних процесів в аграрній освіті та науці” (Білоцерківський національний аграрний університет, 2014) “Наукові пошуки молоді у третьому тисячолітті” (Білоцерківський національний аграрний університет, 2014), “Іншомовна освіта у вищій технічній школі: методи, підходи, технології” (Національний технічний університет України “Київський політехнічний інститут”, 2014), “Методичні та психолого-педагогічні проблеми викладання іноземних мов на сучасному етапі” (Харківський національний університет імені В. Н. Каразіна, 2014), “Україна і світ: діалог мов та культур” (Київський національний лінгвістичний університет, 2015), “Наукові пошуки молоді у третьому тисячолітті. Психолого-педагогічні та лінгвістичні дослідження в умовах освітніх реформаційних процесів” (Білоцерківський національний аграрний університет, 2015), “Scientific Horizons – 2015”, Великобританія, 2015); *всеукраїнських* – “Лінгвістичні й методологічні основи філологічної підготовки викладача-романіста” (Дніпропетровський національний університет імені

Олеся Гончара, 2015), “Полілог культур: освітній і культурологічний аспекти” (Чернігівський національний педагогічний університет імені Т. Г. Шевченка, 2015).

Публікації. Основні положення та результати дисертаційного дослідження опубліковано в 7 статтях, із них 5 – у фахових виданнях України, одна – у міжнародному виданні, одна – входить у науково-метричну базу Scopus та у 13 тезах доповідей.

Особистий внесок дисертанта. Дисертація носить самостійний характер. Теоретичні положення, практичні розробки, матеріали експериментального дослідження і висновки, наведені у дисертації, здобуті особисто автором дослідження.

Структура та обсяг дисертації зумовлюються її цілями й завданнями. Робота складається зі вступу, трьох розділів, висновків, переліку використаних джерел загальною кількістю 253 найменування (із них 21 французькою, англійською і німецькою мовами), 10-ти додатків. Загальний обсяг дисертації – 239 сторінок. Кількість таблиць – 13, рисунків – 26.

ОСНОВНИЙ ЗМІСТ РОБОТИ

У **першому розділі** дисертації “Теоретичні передумови формування у майбутніх філологів компетентності в письмовому перекладі з французької на українську мову” визначено теоретичне підґрунтя для розробки методики формування у майбутніх перекладачів компетентності в анотативному і реферативному видах письмового перекладу. Для досягнення поставленої мети проаналізовано сучасний стан навчання цих видів перекладу у вищих навчальних закладах України, досліджено особливості анотативного і реферативного видів перекладу з позицій психолінгвістики, охарактеризовано наукову статтю як першоджерело анотативного і реферативного видів письмового перекладу, викладено основні теоретичні положення щодо самостійного оволодіння майбутніми перекладачами анотативним і реферативним видами перекладу.

Сучасний стан навчання анотативного і реферативного видів перекладу майбутніх філологів характеризується протиріччям між викликами суспільства щодо підготовки майбутніх перекладачів і рівнем методичного забезпечення навчально-виховного процесу, який наразі не відповідає соціальному замовленню суспільства у галузі перекладу і не забезпечує повною мірою формування компетентності в цих видах перекладу, зокрема у самостійній роботі студентів. Свідченням цього є відсутність єдиного Державного стандарту, недоліки у робочих програмах та недостатня кількість вправ для навчання анотативного та реферативного перекладів у чинних підручниках та навчальних посібниках.

Проаналізовано психолінгвістичні характеристики анотативного і реферативного видів перекладу, серед яких: поєднання анотування / реферування і перекладу; складний алгоритм мисленнєво-мовленнєвого процесу перекладу; специфічний характер обробки інформації – трансдукція або семантичне згортання; смислова адекватність тексту перекладу тексту оригіналу; використання специфічних перекладацьких операцій (узагальнення, об’єднання, згущення,

перекладу); обмеження стратегії перекладу смисловим простором повідомлення.

Для визначення лінгвістичних особливостей наукових статей аграрного профілю було проаналізовано 200 і відібрано 40 наукових статей французькою мовою. Джерелами добору наукових статей аграрної тематики були електронні варіанти франкомовних періодичних професійних видань *Perspectives Agricoles*, *La France Agricole*, *AgroDistribution*, *Agro Mag*. На основі проведеного аналізу до лінгвістичних особливостей анотативного і реферативного видів перекладу науково-технічних текстів віднесено насиченість термінологією, аббревіатурами, скороченнями; вживання кліше та слів узагальнюючого характеру, засобів міжфразового зв'язку, які відсутні у тексті оригіналу, маркерів та індикаторів; тенденцію до субстантивзації; використання безособових форм, пасивної форми дієслова, простих речень, однорідних членів речення. Лінгвістичні особливості анотативного і реферативного видів перекладу наукової статті аграрного профілю характеризуються точністю, лаконічністю, доступністю, стислістю, логічністю, інформативністю, при цьому анотація, переважно, має оціночний характер, а реферат – фактографічний.

Відповідно до визначених особливостей анотативного і реферативного видів письмового перекладу у дисертації ці види перекладу розглянуто як складний вид рецептивно-репродуктивної мовленнєвої діяльності, в основі якої лежить специфічний характер обробки інформації, а саме трансдукція або семантичне згортання, що має на меті створення цілісного вторинного тексту перекладу адекватного тексту оригіналу.

У дослідженні було доведено доцільність урахування ідей особистісно-діяльнісного підходу в єдності обох його компонентів для розроблення методики для формування компетентності майбутніх перекладачів в анотативному і реферативному видах перекладу та використання інформаційно-комунікаційних технологій, які актуалізують діяльнісний компонент і є вагомим мотиваційним чинником у контексті реалізації особистісного компоненту. У зв'язку з цим засобом формування компетентності у майбутніх перекладачів в анотативному і реферативному видах перекладу у процесі їхньої самостійної роботи в позааудиторний час визначено електронний кейс.

У результаті аналізу переваг та особливостей використання інформаційно-комунікаційних технологій електронний кейс витлумачено як засіб навчання, розміщений у мережі Інтернет, який містить комплект навчально-методичних матеріалів для формування у студентів умінь письмового перекладу, забезпечує керування їхньою самостійною навчально-пізнавальною діяльністю в позааудиторних умовах з використанням засобів самоконтролю та опосередкованого контролю викладачем процесу і результату оволодіння відповідними навичками і вміннями.

Електронний кейс для навчання анотативного і реферативного видів перекладу як засіб навчання повинен виконувати такі функції: освітню, контрольну, мотивувальну та інформативну, а також комунікативну функцію, реалізація якої

уможлиблюється завдяки використанню різних ресурсів електронного навчального середовища Moodle.

Перевагами використання електронного кейсу у самостійній позааудиторній роботі студентів з метою оволодіння анотативним і реферативним видами перекладу є: зниження ролі суб'єктивного фактору завдяки об'єктивним методам контролю; можливість систематичного й оперативного оновлення викладачем навчальних матеріалів; інтенсифікація навчального процесу; конфіденційність; мобільність та адаптивність, що враховує різний рівень підготовки студента до самостійної навчально-пізнавальної діяльності; високий рівень інтерактивності; самоконтроль студентів за процесом і результатом навчання; специфічне структурування кейсу для навчання письмового перекладу.

Для досягнення поставлених цілей електронний кейс має відповідати таким вимогам: реалізація засобу навчання за допомогою ресурсів навчальної платформи Moodle, орієнтація на цілі та завдання навчання, професійне спрямування, забезпечення якісного керування навчальною, пізнавальною і професійно орієнтованою діяльністю студентів, самодостатність матеріалів, ергономічність, забезпечення можливості навчання письмового перекладу адекватними для цього методами, сприяння формуванню власної стратегії виконання анотативного і реферативного видів перекладу.

Визначені передумови складають теоретичне підґрунтя для розробки методики та створення моделі організації навчального процесу для формування компетентності в анотативному і реферативному видах письмового перекладу із використанням електронного кейсу в умовах самостійної позааудиторної роботи студентів.

Другий розділ “Методика формування компетентності в анотативному і реферативному видах перекладу у майбутніх філологів” присвячено розробленню методики формування у майбутніх перекладачів компетентності в анотативному і реферативному видах письмового перекладу наукових статей аграрного профілю з французької мови на українську в умовах позааудиторної самостійної роботи з використанням електронного кейсу. Для цього визначено мету та зміст компетентності у цих видах перекладу, досліджено кожен її компонент, обґрунтовано принципи та критерії відбору текстового матеріалу, представлено систему вправ й описано модель організації навчального процесу для формування компетентності в анотативному і реферативному видах перекладу у самостійній роботі майбутніх перекладачів з використанням електронного кейсу.

У дослідженні компетентність майбутніх перекладачів в анотативному і реферативному видах перекладу франкомовних наукових статей аграрного профілю витлумачено як складну динамічну сукупність знань, навичок, вмій і здатностей, що дозволяють перекладачу здійснювати анотативний і реферативний види перекладу наукових статей аграрного профілю і забезпечують готовність до практичного виконання професійно-орієнтованої навчальної та майбутньої професійної діяльності.

До складників компетентності в анотативному і реферативному видах перекладу відносимо **процедурні** (про перекладацькі стратегії та прийоми властиві

даному виду перекладу, лексики мови оригіналу і мови перекладу, галузі та фонові знання, джерел для інформаційного пошуку, способів подолання розбіжностей між різноманітними аспектами процесу перекладу, особливостей дотримання стилю) та **декларативні знання** (про сутність і завдання перекладацької діяльності, основні положення теорії перекладу і поняття перекладознавства, особливості анотативного і реферативного видів перекладу, стиль науково-технічних статей). Серед **навичок** цих видів письмового перекладу виділяємо наступні: переносу значення стилістичних засобів; трансдукції / семантичного згортання; встановлення значення невідомих слів; граматичного оформлення; калькування; передачі словосполучень мовою оригіналу з урахуванням правил сполучуваності мови перекладу). На основі сформованих навичок на кожному етапі здійснення анотативного і реферативного видів перекладу передбачається розвиток відповідних **вмінь**: на *підготовчому етапі*: відхід від форми тексту оригіналу, ймовірне прогнозування, оволодіння предметними знаннями, вміння працювати з різними джерелами; на *етапі аналізу*: попередня обробка тексту оригіналу, розпізнавання головної і другорядної інформації; на *етапі згортання*: поділ на логічні відрізки, план тексту оригіналу, складання реферату чи анотації мовою оригіналу, розв'язання перекладацьких проблем за допомогою адекватного способу перекладу; на *етапі породження*: побудова тема-рематична прогресія, усвідомлення потреб користувачів, обґрунтування послідовності дій та перекладу лексичних одиниць, складання реферату / анотації мовою перекладу; на *етапі редагування*: вибір кращого варіанту перекладу і виправлення недоліків, аналіз і використання перекладацьких прийомів відповідно до обраної стратегії, аргументована критика й оцінка). Крім цього, до складників компетентності в анотативному і реферативному видах перекладу входять **здатності** (до засвоєння більше однієї мови і потенціал інтерлінгвальної вправності, трансферної вправності (здійснення процесу переносу), створення кількох варіантів тексту перекладу на основі тексту оригіналу, швидкого і впевненого вибору найкращого варіанту перекладу, до переключення).

Система вправ для навчання анотативного і реферативного видів перекладу доповнена з урахуванням сучасних вимог до вправ, місця кожної окремої групи вправ у системі, рівня володіння французькою мовою, послідовного характеру представлення вправ і повторюваністю навчального матеріалу та мовленнєвих дій.

Представлена у дисертації система вправ складається із чотирьох підсистем, які реалізуються на відповідних етапах навчання – підготовчому та основному. *Підсистема I* (підготовчий етап) містить п'ять груп вправ для розвитку уміння аналізу тексту оригіналу, розпізнання найважливіших елементів тексту оригіналу, засвоєння предметних знань і термінології, розпізнання, розв'язання перекладацьких проблем. На основному етапі реалізується *підсистеми II, III та IV*. До *підсистеми II* увійшло сім груп вправ для встановлення значень невідомих лексичних одиниць, утворення нових термінів, перенесення значень лексичних одиниць, словосполучень, граматичних форм та стилістичних засобів, формування навичок трансдукції / семантичного згортання.

Проаналізовані 200 і відібрані із них 40 наукових статей аграрного профілю за певними критеріями (автентичність, урахування предметних знань студентів,

репрезентативність основних жанрів наукових франкомовних статей, авторитетності та сучасності видань, перекладацька цінність) були використані для створення відповідного комплексу вправ для навчання анотативного і реферативного видів перекладу з використанням електронного кейсу.

Наведемо приклади **групи вправ для формування навичок трансдукції / семантичного згортання** підсистеми II, яка є специфічною і властивою лише для анотативного і реферативного видів письмового перекладу. Цією групою доповнено підсистему вправ для формування навичок анотативного і реферативного видів перекладу системи вправ для навчання перекладу, запропонованої Л. М. Черноватим.

Приклад 1.

Мета: формування навичок узагальнення тексту оригіналу мовою перекладу.

Інструкція: Faites le plan de l'article en français et trouvez les possibilités de regrouper les points du plan.

Приклад 2.

Мета: формування навичок перефразування (гіпонім-гіперонім) мовою перекладу.

Інструкція: Traduisez en remplaçant les mots soulignés par un seul mot en ukrainien.

A cette exploitation on élève les vaches, les boeufs, les taurillons, les taureaux, les genisses, les veaux – ...

La récolte de blé, mais, orge, colza et avoine 2016 s'annonce « abondante » malgré la canicule – ...

Приклад 3.

Мета: формування навичок об'єднання тексту оригіналу мовою перекладу.

Інструкція: Raccourcissez les phrases en éliminant les mots qui précisent ou donnent l'information subsidiaire.

L'élevage herbivore est globalement peu intensif en France (0,9 UGB(2)/ha à l'échelle nationale et très généralement moins de 2 UGB/ha dans les systèmes les plus intensifs) et les déjections animales, bien gérées et bien valorisées, constituent une richesse fertilisante et non polluante assurent une grande partie des besoins en azote des cultures fourragères et une grande partie des besoins en phosphore et en potasse.

Приклад 4.

Мета: формування навичок згущення тексту оригіналу мовою перекладу.

Інструкція: Raccourcissez le texte en le transmettant par les phrases nominatives.

Le raisonnement de la fertilisation azotée du blé doit intégrer trois critères : la dose totale, le fractionnement et la forme de l'engrais. La dose totale à apporter est calculée selon la méthode du bilan prévisionnel. Elle correspond à la différence entre les besoins de la plante et les fournitures du sol en azote. Ces fournitures comprennent principalement le reliquat d'azote en sortie d'hiver (RSH), la minéralisation des résidus du précédent et la minéralisation de l'humus du sol. Le besoin total en azote se calcule à partir de l'objectif de rendement et du besoin unitaire du blé en azote qui varie selon les variétés. Il se situe en moyenne autour de 3 kg par quintal produit. Ces besoins sont complétés du reliquat d'azote dans le sol à la récolte de la culture.

Підсистема III містить п'ять груп вправ для розвитку вмій анотативного і реферативного видів перекладу: реалізація стратегії перекладу, вибір адекватних

способів перекладу, тема-рематична побудова, створення різних варіантів перекладу і відхід від буквалізму, письмовий переклад), а *підсистема IV* – п'ять груп вправ для розвитку вмінь редагування анотативного і реферативного видів перекладу (визначення доцільності адаптації тексту перекладу, відсіювання проміжних варіантів тексту перекладу, аргументування варіанту перекладу, редагування, використання зовнішніх ресурсів).

Для реалізації вправ та інших структурних елементів електронного кейсу використано різні ресурси навчальної платформи Moodle, серед яких теки з інформаційно-довідковим матеріалом, Wiki, глосарій, форум, чат, семінар, тест, завдання.

Після довідково-інформаційного матеріалу до кожного блоку студенти звертаються до ресурсу “Wiki”, який передбачає накопичення студентами теоретичного матеріалу за відповідною тематикою. За допомогою ресурсів “Чат” та “Форум” забезпечується взаємодія студентів з викладачами та студентів між собою. “Завдання” відрізняються тим, що до них викладач може включити специфічні для навчання письмового перекладу вправи, де текст відповіді вводиться онлайн або прикріплюється у вигляді документу Word (наприклад переклад тексту, розгорнута відповідь на питання тощо). “Тести” (множинного вибору, встановлення відповідності, з введенням короткої відповіді) передбачають автоматизовану перевірку сформованості навичок студентів. Також студенти мають можливість спільно складати “Глосарій”, який передбачає додавання аграрного терміну з його перекладом кожним студентом окремо. Навчальний ресурс “Семінар” дозволяє студентам реалізувати себе у ролі перекладача-редактора, працюючи над роботами своїх одногрупників.

На основі відібраного навчального матеріалу і доповненої системи вправ розроблено модель організації навчального процесу з формування компетентності в анотативному і реферативному видах письмового перекладу з використанням ресурсів навчальної платформи Moodle. Основними ознаками розробленої моделі є смислова спрямованість, функціональність, фахова орієнтація, системність та поетапність.

Розроблена модель організації навчального процесу реалізується в процесі самостійної позааудиторної навчально-пізнавальної діяльності студентів з використанням електронного кейсу, який поділяється на блоки відповідно до етапів навчання: підготовчий (Bloc préparatif “Etes-vous prêt?”) та основний (Bloc éducatif “Allons-y!”). Розглянемо розподілення вправ розробленої нами системи вправ для формування компетентності в анотативному і реферативному видах перекладу в електронному кейсі на навчальній платформі Moodle у табл. 1.

Самостійна робота студентів з оволодіння компетентністю в анотативному і реферативному видах перекладу науково-технічних текстів аграрного профілю французькою мовою відбувається за індивідуальною траєкторією їхнього учіння в позааудиторний час. У дисертації індивідуальна траєкторія учіння розглядається як особистий освітній маршрут студента для досягнення поставленої мети (оволодіння компетентністю в анотативному і реферативному видах перекладу) шляхом

виконання вправ електронного кейсу відповідно до індивідуальних здібностей, мотивів, у самостійно визначеному темпі та кількості затраченого часу.

Таблиця 1

Розподілення вправ для самостійного оволодіння анотативним і реферативним видами письмового перекладу в електронному кейсі

Блок електронного кейсу	Підсистема вправ	Група вправ та мета
Підготовчий блок <i>Bloc préparatif</i> “Etes-vous prêt?”	Підготовчі вправи	<ul style="list-style-type: none"> розвиток уміння аналізу тексту оригіналу; розпізнання найважливіших елементів тексту оригіналу; засвоєння предметних знань і термінології; розпізнання перекладацьких проблем; розв’язання перекладацьких проблем.
Основний блок <i>Bloc éducatif “Allons-y!”</i>	Entâinez-vous ! Вправи для формування навичок анотативного і реферативного видів перекладу	<ul style="list-style-type: none"> встановлення значень невідомих лексичних одиниць; утворення нових термінів; перенесення значень лексичних одиниць; перенесення значень словосполучень; перенесення значень граматичних форм; перенесення значень стилістичних засобів; <i>трансдукція / семантичне згортання.</i>
	Essayez vous-même ! Вправи для розвитку перекладацьких умінь	<ul style="list-style-type: none"> реалізація стратегії перекладу; вибір адекватних способів перекладу; тема-рематична побудова; створення різних варіантів перекладу і відхід від буквалізму; письмовий переклад.
	Bravo! Niveau de Grosse légume ! Вправи для розвитку вмінь редагування тексту перекладу	<ul style="list-style-type: none"> визначення доцільності адаптації тексту перекладу; відсіювання проміжних варіантів тексту перекладу; аргументування варіанта перекладу; редагування; використання зовнішніх ресурсів.

Аналіз розподілу годин на вивчення дисципліни “Практичний курс перекладу” на 4 курсі у різних вищих навчальних закладах України, які готують фахівців з перекладу, дозволив визначити оптимальну кількість 34 години для самостійної

позааудиторної роботи з оволодіння компетентністю в анотативному і реферативному видах перекладу за темою “Економіка”. Пропонуємо такий розподіл годин самостійної позааудиторної роботи для формування компетентності в анотативному і реферативному видах перекладу: підготовчий блок (*Bloc préparatif* “*Etes-vous prêt?*”) – 4 години; основний блок (*Bloc éducatif* “*Allons-y!*”) – 30 годин, із них для формування навичок анотативного і реферативного видів перекладу (“*Entraînez-vous!*”) – 5 годин, для розвитку вмінь перекладу (“*Essayez vous-même!*”) – 15 годин, для розвитку вмінь редагування тексту перекладу (“*Bravo! Niveau de Grosse légume!*”) – 10 годин.

У **третьому розділі** “Експериментальна перевірка ефективності методики навчання майбутніх філологів письмового перекладу науково-технічних текстів французькою мовою” описано методичний експеримент, який проведено з метою перевірити ефективність розробленої методики навчання анотативного і реферативного видів письмового перекладу науково-технічних текстів аграрного профілю з використанням електронного кейсу. Обґрунтовано критерії оцінювання рівня сформованості компетентності в анотативному і реферативному видах перекладу та дескриптори до кожного з них. Проаналізовано й інтерпретовано результати методичного експерименту, на основі яких укладено методичні рекомендації щодо організації навчального процесу з формування компетентності у досліджуваних видах перекладу.

Для перевірки рівня сформованості компетентності в анотативному і реферативному видах перекладу надзвичайно важливими є критерії оцінювання якості перекладу, оскільки однією з вимог до змісту підготовки перекладача є формування у нього уявлень про поняття “помилка” та “критерії якості” перекладу.

Для оцінки якості кінцевого продукту перекладацької діяльності було описано принципи оцінювання рівня сформованості вмінь анотативного і реферативного видів письмового перекладу у процесі самостійного оволодіння цими видами перекладу, зокрема: гнучкість, об’єктивність, чіткість виділених параметрів оцінювання, відкритість / прозорість, залежність від функції та контексту оцінювання / відповідність рівню знань студента.

Найбільш серйозними помилками у перекладі є такі, які суттєво змінюють зміст тексту оригіналу у тексті перекладу. Текст перекладу має бути семантично адекватним тексту оригіналу, що є основним завданням і метою анотативного і реферативного видів перекладу. Таким чином, критерій смислової адекватності займає перше місце в ієрархії критеріїв та оцінюється у 20 балів. За всіма іншими критеріями (семантична еквівалентність ключових слів тексту оригіналу і тексту перекладу; функціональна еквівалентність тексту; адекватність передачі інтенції автора тексту оригіналу в тексті перекладу; мовне оформлення; коректність використання термінології; відповідність тексту перекладу характеристикам наукового тексту; обґрунтованість використаних способів і прийомів перекладу; відповідність обраної стратегії перекладу характеру тексту оригіналу і очікуванням адресата) запропоновано оцінку – 10 балів, що підтверджує рівнозначність кожного із них для якісного виконання перекладу. Максимальна кількість балів за виконаний переклад – 100.

Для перевірки ефективності розробленої методики навчання анотативного і реферативного видів перекладу було проведено експериментальне навчання. У дослідженні сформульовано таку *гіпотезу*: ефективність формування у майбутніх перекладачів компетентності в анотативному і реферативному видах перекладу з використанням електронного кейсу як засобу навчання досягається за умови додавання до підсистеми вправ для формування навичок анотативного і реферативного видів перекладу групи вправ на трансдукцію / семантичне згортання.

Сформульована гіпотеза перевірялася в ході експериментального дослідження, яке проводилося з вересня по грудень 2015-2016 навчального року в Київському національному лінгвістичному університеті, Національному технічному університеті “Київський політехнічний інститут” та у Чернівецькому національному університеті імені Юрія Федьковича. До експериментального навчання було залучено 26 студентів IV курсу – майбутніх перекладачів, які здобувають кваліфікацію “Переклад (Французька та англійська мови)”, та виокремлено їх у дві експериментальні групи.

Експериментальне навчання було базовим, природним, відкритим, вертикально-горизонтальним. *Вертикальний характер* експерименту дозволив порівняти рівень сформованості вмінь анотативного і реферативного видів письмового перекладу до та після експериментального навчання. *Горизонтальний характер* полягав у визначенні місця групи вправ на трансдукцію / семантичне згортання у підсистемі вправ для формування навичок анотативного і реферативного видів перекладу.

Неварійованими умовами експерименту були:

- 1) склад ЕГ;
- 2) тривалість експериментального навчання;
- 3) реалізація методичного експерименту в ЕГ-1 та ЕГ-2 одним викладачем-експериментатором, у ролі якого виступав автор дисертаційного дослідження;
- 4) критерії оцінювання рівня сформованості компетентності в анотативному і реферативному видах письмового перекладу;
- 5) завдання перед- та післяекспериментального зрізів;
- 6) змістове наповнення навчального матеріалу;
- 7) використання засобу навчання – електронного кейсу для самостійного оволодіння анотативним і реферативним видами письмового перекладу.

Варійована умова – місце групи вправ на трансдукцію / семантичне згортання у підсистемі вправ для формування навичок анотативного і реферативного видів перекладу.

Додана до системи вправ група вправ на трансдукцію / семантичне згортання повинна підвищити ефективність підготовки студентів до виконання анотативного і реферативного видів письмового перекладу після виконання загальних груп вправ для навчання письмового перекладу, (а саме: встановлення значень невідомих лексичних одиниць, утворення нових термінів, перенесення значень лексичних одиниць, словосполучень, граматичних форм та стилістичних засобів), які налаштували і зосередили б студентів на виконанні цих видів перекладу у тих

умовах і за тими правилами, які необхідні для досягнення смислової адекватності при анотативному і реферативному перекладах тексту оригіналу.

ЕГ-1 працювала за варіантом методики А, де група вправ на трансдукцію / семантичне згортання була розташована на останньому сьомому місці, а ЕГ-2 працювала за варіантом методики Б, де ця група вправ була розташована на першому місці у підсистемі вправ для формування навичок анотативного і реферативного видів перекладу.

Методичний експеримент складався із етапів, визначених у науковій літературі: підготовчої роботи, передекспериментального зрізу, експериментального навчання, післяекспериментального зрізу, статистично-математичної обробки експериментальних даних, аналізу підсумків експерименту й висновків, до яких додано анкетування учасників у кінці експериментального навчання з метою визначення їхнього ставлення до результатів роботи з електронним кейсом в умовах самостійної роботи в позааудиторний час.

З метою визначити вихідний рівень сформованості компетентності в анотативному і реферативному видах перекладу було проведено передекспериментальний зріз, результати якого засвідчили недостатній коефіцієнт навченості студентів, що й зумовило доцільність проведення експериментального навчання за розробленою методикою.

Узагальнені результати експерименту представлено у табл. 2.

Таблиця 2

Середні показники перед- та післяекспериментального зрізів для визначення рівня сформованості компетентності в анотативному й реферативному видах письмового перекладу

Індекс групи	Варіант методики, за яким працювала ЕГ	Середній показник коефіцієнту навченості за результатами		Приріст
		передекспериментального зрізу	післяекспериментального зрізу	
ЕГ-1	Варіант методики А	0,45	0,83	0,38
ЕГ-2	Варіант методики Б	0,46	0,81	0,35

Результат післяекспериментального зрізу засвідчив, що всі студенти досягли мінімально достатнього коефіцієнта навченості, що свідчить про загальну доцільність додавання групи вправ на трансдукцію / семантичне згортання до системи вправ для навчання анотативного і реферативного видів перекладу.

З метою перевірки результатів методичного експерименту в горизонтальному плані було використано метод математичної статистики, а саме критерій кутове перетворення Фішера. Отримані показники засвідчили, що ефективнішою є та система вправ, де в підсистемі вправ для формування навичок анотативного і

реферативного видів перекладу група вправ на трансдукцію / семантичне згортання є останньою, тобто варіант методики А.

На цій підставі укладено методичні рекомендації з організації процесу навчання майбутніх перекладачів в умовах самостійної позааудиторної роботи анотативного і реферативного видів перекладу науково-технічних текстів французькою мовою з використанням електронного кейсу.

ВИСНОВКИ

У результаті проведеного наукового дослідження теоретично обґрунтовано, практично розроблено й експериментально перевірено методику навчання майбутніх філологів письмового перекладу науково-технічних текстів французькою мовою з використанням електронного кейсу на навчальній платформі Moodle. Аналіз теоретичних передумов й опрацювання практичних результатів дозволили дійти низки висновків.

1. Методичне забезпечення навчально-виховного процесу для підготовки перекладачів з французької мови в Україні не відповідає соціальному замовленню у галузі перекладу і не забезпечує повною мірою формування компетентності в анотативному і реферативному видах письмового перекладу, зокрема у самостійній позааудиторній роботі студентів.

Анотативний і реферативний види перекладу з позицій психолінгвістики слід розглядати як складний мисленнєво-мовленнєвий процес, який передбачає органічне поєднання анотування / реферування і перекладу, що зумовлює алгоритм здійснення етапів перекладу та їхнє розділення на окремі операції (узагальнення, об'єднання, згущення, перефразування). Оволодіння цими операціями є обов'язковою умовою успішного письмового перекладу, результатом якого є семантично адекватний оригіналу текст перекладу. В основі цих видів перекладу лежить специфічний характер обробки тексту оригіналу – трансдукція / семантичне згортання.

Лінгвістичні особливості анотативного і реферативного видів перекладу представлено вживанням термінології, абревіатур, скорочень, вживанням кліше та слів узагальнюючого характеру, засобів міжфразового зв'язку, які відсутні у тексті оригіналу, маркерів та індикаторів, тенденцією до субстантивації, використанням безособових форм, пасивних форм дієслів, простих речень, перелічень у поширених реченнях, однорідних членів речення.

2. Особливостями та перевагами використання електронного кейсу як електронного засобу навчання, який забезпечує процес формування компетентності в анотативному і реферативному видах письмового перекладу в умовах самостійної позааудиторної роботи студентів, слід вважати зниження ролі суб'єктивного фактору завдяки об'єктивним методам контролю; можливість систематичного і оперативного оновлення викладачем навчальних матеріалів; інтенсифікацію навчального процесу; конфіденційність; мобільність та адаптивність, що передбачає відповідний рівень підготовки студента до продуктивної самостійної навчально-пізнавальної діяльності; високий рівень інтерактивності; самоконтроль студентів за

процесом та результатом навчання; структурування контенту (довідково-інформаційний матеріал, глосарій термінів аграрного профілю, форму, чат, комплекс вправ для формування навичок і вмінь анотативного і реферативного видів перекладу).

3. Компетентність в анотативному і реферативному видах перекладу є складною динамічною сукупністю знань, навичок, вмінь і здатностей.

Система вправ для навчання анотативного і реферативного видів перекладу складається із чотирьох підсистем: підготовчі вправи, вправи для формування навичок і вправи для розвитку вмінь (перекладацьких вмінь та вмінь редагування). Система вправ містить специфічну групу вправ на трансдукцію / семантичне згортання, яка направлена на формування специфічних навичок, які необхідні для здійснення анотативного і реферативного видів перекладу. Система вправ реалізована у комплексі вправ, які представлено у відповідних блоках як його структурних елементах, які корелюють з етапами формування компетентності в анотативному і реферативному видах перекладу: підготовчим та основним.

4. Розроблена та описана модель організації навчального процесу реалізується в електронному кейсі. Модель організації навчального процесу з формування компетентності у письмових видах перекладу розроблено відповідно до ознак, визначених у науковій літературі (сміслова спрямованість, функціональність, фахова орієнтація) та доповнених нами ознаками системності і поетапності навчання.

Відповідно до розробленої моделі самостійна робота студентів над оволодінням компетентністю в анотативному і реферативному видах перекладу науково-технічних текстів аграрного профілю відбувається за індивідуальною траєкторією їхнього учіння в позааудиторний час, яка передбачає особистий шлях досягнення поставленої мети (оволодіння компетентністю в анотативному і реферативному видах перекладу) за допомогою виконання вправ електронного кейсу відповідно до індивідуальних здібностей, мотивів у самостійно визначеному темпі та визначеній кількості затраченого часу.

5. Перевірку і підтвердження висунутої в дисертації гіпотези здійснено шляхом проведення методичного експерименту, що дало підставу констатувати ефективність розробленої методики й укласти методичні рекомендації для її впровадження в освітній процес.

Перспективою подальших досліджень є формування у майбутніх перекладачів умінь анотативного і реферативного видів перекладу текстів інших дискурсів з використанням електронного кейсу.

Основні положення дисертації висвітлені в таких публікаціях автора:

Статтях:

1. Игнатенко В. Д. Цель и содержание формирования компетентности в письменных видах перевода / В. Д. Игнатенко // Оралдын гылым жаршысы. – № 15 (146). – 2015. – С. 61–73.
2. Ігнатенко В. Д. Експериментальна перевірка ефективності методики навчання майбутніх філологів анотативного і реферативного видів перекладу / В. Д. Ігнатенко // Молодь і ринок. – № 3 (134) березень. – 2016. – С. 151–157.

3. Ігнатенко В. Д. Електронний кейс як ефективний засіб навчання майбутніх філологів анотативного і реферативного перекладів в умовах самостійної позааудиторної роботи / В. Д. Ігнатенко // Збірник наукових праць Уманського державного педагогічного університету імені Павла Тичини / [гол. ред. М. Т. Мартинюк]. – Умань : ФОРМ Жовтий О.О., 2014. – Ч. 2. – С. 140–146.
4. Ігнатенко В. Д. Критерії оцінювання рівня сформованості компетентності в анотативному і реферативному видах письмового перекладу з французької мови на українську / В. Д. Ігнатенко // Молодий вчений. – № 11 (26) листопад. – Ч. 3. – 2015. – С. 22–27.
5. Ігнатенко В. Д. Лінгвостилістичні особливості наукової франкомовної статті аграрного профілю як першоджерела анотативного та реферативного перекладів / В. Д. Ігнатенко // Вісник Київського національного лінгвістичного університету. Сер. : Педагогіка та психологія. – Вісник Київського національного лінгвістичного університету: К., 2014. – Вип. 23. – С. 32–39.
6. Ігнатенко В. Д. Модель організації навчального процесу з формування у майбутніх перекладачів компетентності в анотативному і реферативному видах письмового перекладу / В. Д. Ігнатенко // Вісник Київського національного лінгвістичного університету. Сер. : Педагогіка та психологія. – Вісник Київського національного лінгвістичного університету: К., 2015. – Вип. 24. – С. 97–106.
7. Ігнатенко В. Д. Система вправ для навчання майбутніх філологів письмового перекладу науково-технічних текстів / В. Д. Ігнатенко // Іноземні мови. – №2 (85). – 2015. – С. 26–36.

Праці, що додатково відображають зміст дисертаційного дослідження:

8. Ігнатенко В. Д. Адекватність анотативного і реферативного перекладів / В. Д. Ігнатенко // Сучасні тенденції у сфері лінгвістики, мовної комунікації та методики викладання іноземних мов: Матеріали IV Міжнародної науково-практичної конференції, 15-16 травня 2014 р., ТНЕУ. – Тернопіль: Крок, 2014. – С. 208–210.
9. Ігнатенко В. Д. Використання платформи Moodle у процесі навчання письмового перекладу майбутніх філологів / В. Д. Ігнатенко // Методичні та психолого-педагогічні проблеми викладання іноземних мов на сучасному етапі: Матеріали VII науково-методичної конференції з міжнародною участю. – Х. : ХНУ імені В. Н. Каразіна. – 2014. – С. 56–58.
10. Ігнатенко В. Д. Навчання письмового перекладу: проблема вправ / В. Д. Ігнатенко // Мови професійної комунікації: лінгвокультурний, когнітивно-дискурсивний, перекладознавчий та методичний аспекти: матеріали II-ї Міжнародної науково-практичної конференції. 16 квітня 2015 р. НТУУ «КПІ». – К. : Кафедра. – С. 139–141.
11. Ігнатенко В. Д. Особистісно-орієнтований підхід до навчання майбутніх перекладачів в умовах самостійної роботи / В. Д. Ігнатенко // Психолого-педагогічні та лінгвістичні дослідження в умовах реформаційних процесів в аграрній освіті та науці: тези доповідей міжнародної науково-практичної конференції, 6–7 листопада 2014 р. – Біла Церква, 2014. – С. 10–11.

12. Ігнатенко В. Д. Особливості реферативного та анотативного перекладу у професійній діяльності перекладача / В. Д. Ігнатенко // Мови професійної комунікації: лінгвокультурний, когнітивно-дискурсивний, перекладознавчий та методичний аспекти : матеріали I Міжнародної науково-практичної конференції. 17 квітня 2014 р. НТУУ “КПІ”. – К. : Кафедра. – С. 210–212.
13. Ігнатенко В. Д. Принципи та критерії відбору текстів для навчання анотативного і реферативного видів перекладу / В. Д. Ігнатенко // Україна і світ: діалог мов та культур: Матеріали міжнародної науково-практичної конференції, 01–03 квітня 2015 року. – К. : Вид. центр КНЛУ, 2015. – С. 569–570.
14. Ігнатенко В. Д. Проблема ідентифікації навичок та вмінь в анотативному і реферативному видах письмового перекладу / В. Д. Ігнатенко // Лінгвістичні й методологічні основи філологічної підготовки викладача-романіста. Всеукраїнська науково-практична конференція: Матеріали / Упорядник І. С. Кіркоська. – Дніпропетровськ: Адверта, 2015. – С. 34–38.
15. Ігнатенко В. Д. Анотативний і реферативний переклади: аналіз сучасних підручників / В. Д. Ігнатенко // Наукові пошуки молоді у третьому тисячолітті. Психолого-педагогічні та лінгвістичні дослідження в умовах освітніх реформаційних процесів: тези доповідей міжнародної науково-практичної конференції молодих учених, аспірантів і докторантів (м. Біла Церква, 14–15 травня 2015 р.). – Біла Церква, 2015. – Ч. 2. – С. 9–10.
16. Ігнатенко В. Д. Стан навчання анотативного / реферативного перекладу: порівняння вітчизняного та зарубіжного досвіду / В. Д. Ігнатенко // Іншомовна освіта у вищій технічній школі: методи, підходи, технології: Матеріали IV міжнарод. наук.-метод. конф. 28 жовтня 2014 року. – К. : ЦУЛ. – С. 49–52.
17. Ігнатенко В. Д. Структурування контенту електронного кейсу для самостійного оволодіння письмовими видами перекладу / В. Д. Ігнатенко // Полілог культур: освітній і культурологічний аспекти: матеріали X Всеукраїнської науково-практичної конференції молодих науковців (24 березня 2015 року). – Чернігів, ЧНПУ імені Т. Г. Шевченка, 2015. – С. 65–66.
18. Ігнатенко В. Д. Трансдукція як основний процес при здійсненні анотативного і реферативного перекладів / В. Д. Ігнатенко // Наукові пошуки молоді у третьому тисячолітті: матеріали Міжнародної науково-практичної конференції молодих учених, аспірантів і докторантів (м. Біла Церква, 15–16 травня 2014 р.). – Біла Церква, 2014. – Ч. 2. – С. 46–47.
19. Ігнатенко В. Д. Формальні відмінності анотативного і реферативного видів перекладу як відображення їх унікальності / В. Д. Ігнатенко // Materials of the IX International scientific and practical conference, «Scientific Horizons», – 2015. Volume 5. Pedagogical sciences. Sheffield. Science and education LTD. – P. 26–29.
20. Ignatenko V. Teaching translation. Peculiarities of Annotative and Gist Translation / V. Ignatenko // 19th international TESOL-Ukraine Conference “The Global English Teacher: Improving What Works and Fixing What Doesn’t”: збірник наукових праць (англ. м.) – Кіровоград: ПП «Центр оперативної поліграфії “Авангард”, 2014. – С. 66.

АНОТАЦІЯ

Ігнатенко В.Д. Методика навчання майбутніх філологів письмового перекладу науково-технічних текстів французькою мовою. – На правах рукопису.

Дисертація на здобуття наукового ступеня кандидата педагогічних наук за спеціальністю 13.00.02 – теорія і методика навчання: романські мови. – Київський національний лінгвістичний університет Міністерства освіти і науки України, Київ, 2017.

Дисертацію присвячено вирішенню проблеми формування компетентності у майбутніх перекладачів в анотативному і реферативному видах перекладу наукових статей аграрного профілю з використанням електронного кейсу. У процесі дослідження теоретично обґрунтовано і практично розроблено методику навчання майбутніх філологів письмового перекладу з використанням електронного кейсу на навчальній платформі Moodle. Проаналізовано сучасний стан навчання анотативного і реферативного видів перекладу у вищих навчальних закладах України, визначено психолінгвістичні й лінгвістичні особливості цих видів письмового перекладу. Доведено методичну доцільність використання електронного кейсу як засобу навчання письмового перекладу наукових статей аграрного профілю.

Визначено мету формування та зміст компетентності в анотативному і реферативному видах письмового перекладу. У дослідженні здійснено відбір навчального матеріалу з урахуванням визначених критеріїв, виокремлено етапи навчання письмового перекладу науково-технічних текстів французькою мовою, уточнено систему вправ, а саме доповнено підсистему вправ для формування навичок анотативного і реферативного видів перекладу групою вправ для навчання відповідних видів перекладу, розроблено модель навчання письмового перекладу майбутніх перекладачів в процесі їхньої самостійної позааудиторної роботи за індивідуальною траєкторією учіння.

Ефективність запропонованої методики перевірено у ході методичного експерименту. Сформульовано методичні рекомендації щодо організації навчання анотативного і реферативного видів письмового перекладу франкомовних статей аграрного профілю з використанням електронного кейсу як засобу навчання.

Ключові слова: французька мова, анотативний і реферативний види перекладу, наукові-технічні тексти, електронний кейс, майбутні перекладачі.

АННОТАЦИЯ

Игнатенко В.Д. Методика обучения будущих филологов письменного перевода научно-технических текстов на французском языке. - На правах рукописи.

Диссертация на соискание ученой степени кандидата педагогических наук по специальности 13.00.02 – теория и методика обучения: романские языки. – Киевский

национальный лингвистический университет Министерства образования и науки Украины, Киев, 2017.

В диссертации рассмотрена проблема формирования компетентности у будущих переводчиков в аннотативном и реферативном видах перевода научных статей аграрного профиля с использованием электронного кейса.

На основе анализа научной литературы определены теоретические предпосылки обучения будущих переводчиков аннотативному и реферативному видам перевода: психолингвистические особенности аннотативного и реферативного видов письменного перевода и лингвистические особенности научных статей аграрного профиля. Методически обоснованно использование электронного кейса как средства обучения будущих переводчиков письменного перевода научно-технических текстов на французском языке в условиях их самостоятельной внеаудиторной работы.

Среди основных отличительных психолингвистических характеристик этих видов письменного перевода выделено особый вид обработки информации в тексте оригинала, а именно трансдукция или семантическое свертывание, цель которой состоит в создании целостного вторичного текста перевода.

Лингвистические особенности аннотативного и реферативного видов перевода франкоязычной статьи аграрного профиля характеризуются точностью, лаконичностью, доступностью, краткостью, логичностью, информативностью, при этом аннотация, преимущественно, имеет оценочный характер, а реферат – фактографический.

При определении методических предпосылок установлено, что использование электронного кейса для обучения письменного перевода научно-технических текстов в условиях самостоятельной внеаудиторной работы студентов соответствует идеям личностно-деятельного подхода и полностью соответствует мотивационной сфере студентов – будущих переводчиков.

В процессе исследования осуществлен отбор учебных материалов в соответствии с критериями аутентичности статей аграрного профиля, учета предметных знаний студентов, жанровой достаточности и репрезентативности основных жанров научных франкоязычных статей и переводческой ценности.

Определены цель формирования и содержание компетентности в аннотативном и реферативном видах письменного перевода. К компонентам компетентности в аннотативном и реферативном видах перевода отнесены знания, навыки, умения на всех этапах осуществления перевода и способности.

Система упражнений для обучения письменного перевода состоит из четырёх подсистем упражнений: для формирования навыков, для развития переводческих умений и для развития умений редактирования перевода. Подсистема упражнений для формирования навыков аннотативного и реферативного видов перевода дополнена группой упражнений на трансдукцию / семантическое свертывание.

Система упражнений реализована в комплексах упражнений, представленных в соответствующих блоках электронного кейса как его структурных элементах, которые коррелируют с этапами формирования компетентности в аннотативном и реферативном видах перевода: подготовительный и основной. Первый блок

содержит подготовительные упражнения с целью активизировать уже существующие знания и умения, которыми студенты овладели во время обучения на предыдущих курсах для проверки их готовности к выполнению упражнений следующего блока. Основной блок состоит из трех частей: первая часть содержит упражнения для формирования навыков, вторая часть – для развития переводческих умений, третья – для развития умений редактирования текста перевода

Согласно разработанной модели овладение компетентностью в аннотативном и реферативном видах перевода научно-технических текстов аграрного профиля осуществляется по индивидуальной траектории обучения студентов во время их самостоятельной внеаудиторной работы.

В ходе проведения экспериментального обучения доказана эффективность разработанной методики, по его результатам сформулированы методические рекомендации по обучению будущих переводчиков аннотативного и реферативного видов перевода научно-технических текстов на французском языке с помощью электронного кейса.

Ключевые слова: аннотативный и реферативный виды перевода, будущие переводчики, электронный кейс, научно-технические тексты аграрного профиля.

RESUME

Ihnatenko V.D. Methodology of teaching future philologists the written translation of scientific texts into French language. – A Manuscript.

Thesis for a Candidate Degree in Pedagogical Science. Specialization 13.00.02 – Teaching Theory and Methodology: Romance languages. – Kyiv National Linguistic University of Ukraine Ministry of Education and Science. – Kyiv, 2017.

The thesis focuses on the problem of future translators' competence formation in gist and abstract written types of translation of the agricultural scientific articles by using electronic case. The research provides theoretical substantiation and practical elaboration of the teaching methodology to future philologists on translation by using electronic case within the educational platform Moodle.

The system of exercises to develop skills in gist and abstract types of translation the agricultural scientific articles into French language has been improved by adding the subsystem of exercises for the formation of skills on gist and abstract types of translation.

The effectiveness of the suggested methodology was verified and confirmed during the experimental teaching. Methodological recommendations on teaching written translation to future translators have been developed on this basis to form the competence in gist and abstract types of written translation by using electronic case in the training process.

Key words: French, gist and abstract types of translation, agricultural scientific articles, electronic case, future translators.